

ETYMA

56. Gr. αἶψος

„strm, visok“ z ntr. substantivom αἶπος „strmina, višina“ i. dr. (gl. Boisacq DEGr. 28 in Frisk, Gr. EW. 43) spada k adverbu αἶψα „hitro, nenadoma“ in k nazalni izvedenki αἶφνης oz. ἐξαίφνης „isto“ (Frisk, Gr. EW. 47 in 48); obe pomenski niansi kažeta na prvotni skupni „nagel, drveč; padajoč strmoglavo“; cf. za „strm“ iz „nagel, drveč“ nem. *jäh*: stvn. *gāhi* „hiter“; za „strmoglaviti, padati navpik“ lat. *praeceps*, gr. προπετής itd.

Najbližji sorodnik se mi zdi nem. *Eifer*: beseda je zabeležena sicer šele od l. 1349 (subst. *eifraer* „zelotes“) in postane pogosta šele od Luthra dalje (Kluge, Deutsch. EW.¹¹ 124); cf. šved. *ifver*, nizoz. *ijver* etc.; pragerm. **if/bra-*. Kluge domneva sicer sorodstvo s stvn. *eibar* „scharf“, ags. *āfor* „bitter“, vendar je pomen predaleč.

Nem. pomen „vnema“ gre lahko na starejši „brzina; naglo delovanje“ (gl. sp.). Zato se mi zdi zveza grške skupine z germ. **ifra-*, *ibra-* (k nem. *fr* nam. pragerm. **-br-* cf. Bahder, IF. 14, 258 ss.; Braune, Ahd. Gr. § 139 Anm. 5) popolnoma upravičena. Nem. prvotni *i-* je razumljiv kot redukcijska stopnja k **ai-* ali **oi-*, cf. sti. išā „oje“: sl. *oje*, gr. οἶ[σ]αξ in spodaj sti. *īti-š*; *-br-* v germanski besedi pa kaže jasno na prvotni akcent na sufiksu: torej gr. **áip-*: germ. **ip-ró-s*.

Mnogo besed s pomenom „drveti, navaliti, strmoglaviti“ ima v indoevropskih jezikih za osnovo koren s pripono *-p-*; tako v grščini ἐρεί-πω „strmoglaviti“: **erei-* „drveti“; κραι-π-νός „hiter, nagel, silovit“; μαπειν „zgrabiti“ z adv. μάψ: μαίωμα „vneto iskati“ itd. Zato smemo tudi naš koren analizirati v **ai-p-* in ga postaviti k ievr. skupini, ki jo citira Pokorny, Idg. EW. 10 pod **ai-* „worauf eindringen, treiben...“; cf. zlasti sti. *i-nō-ti* „navali, sili nad kaj“; *i-*kot v nem. *Eifer* kaže v tej skupini sti. *ī-ti-š* „nesreča, stiska“.

Sem spada nadalje lat. *aemulus* „ki tekmuje s kom“; Frisk, Eranos 41, 53 (citiram po Pokornju, Idg. EW. 10) je sicer besedo stavil k **ai-* „dati“ (preko medial. „sich geben lassen“), vendar je pomen „tekmovati“ brez dvoma lepše razložljiv z „vneti se za, stremeti za, hiteti za“ in gre zato rajši na kon-

kretni pomen „hitro se premikati“; cf. zg. *Eifer*; lat. *peto*, gr. ζητέω : διεμαι, ἴεσθαι etc.

Nadaljnji sorodnik je

57. αἰόλος

„hiter“; kot je znano, beseda pomeni na eni strani „gibek“, premičen, okreten“ (Il. 12, 167 σφῆκες αἰ.; 19, 404 πόδας αἰόλος ἴππος etc.) in na drugi o barvi in svetlobi: „iskreč se: pester, progast, spreminjast“ in končno „nestalen“ v abstraktnem smislu. Dosedanje razlage ne dosežajo uspehov; cf. n. pr. Boisacq 27 in Frisk, Gr. EW. 42. Najbolje še Danielsson, IF. 14, 386 (ss), ki izhaja od **ai-ū(o)*- „premičen“ in sem stavlja vrsto gr. besed z istim fonetičnim elementom **aiū-*; od teh se mi zdi pravilno postaviti sem gr. αἰίσσω „zagnati se, planiti“ kot nastalo iz **ai-ū-ik-*. Celota torej bazira na adj. **ai-ūo-* „gibek, premičen, hiter“ in gre na isti **ai-*, kot smo ga videli v t. 56; k tvorbi z *-e/olo-* v gr. αἰόλος prim. lat. *aemulus* iz **ai-m-elo-s*, torej od **ai-mo-*.

58. βάλαρες· οἱ βλαισοί,

βαλάρα [βανὰ] γὰρ γυνή παρὰ Βοιωτοῖς (Hesych.) je dosedaj nejasno; sem pa spada še po vsej verjetnosti:

a) βαλοιτήσειρον· παρὰ τὸ διεστραμμένον εἶναι τοῦς πόδας (Hesych.); beseda je formalno nenavadna, tako da dvomim, če gre za eno samo besedo; verjetno je treba čitati 2. del -σειρον kot samostojen 2. del glose: σειρόν; cf. k temu σῆμος „skrivljen“; pripominjam, da je pisava z *-ei-* popolnoma v redu; kot je Wackernagel dognal, se iz prv. grškega **-i-* pred *-r-* razvije v poznejši dobi *-ē-*; gl. Schwyzer, Gr. Gr. I 275. Prvi del je še vedno težaven; težko je domnevati prvotno obliko glose βαλιότης ἢ σειρόν· παρὰ . . ., t. j. da bi imeli v prvem abstraktum k spodaj omenjenemu adj. βάλιος (t. c.) in v drugem substantivno rabljen ntr. adj. σειρόν. *-oi-* namesto *-io-* bi našel v Hesych. tekstu paralele; tekst je imel prv. (korektural!) o'. Druga možnost: βάλιον ἢ σειρόν . . . je še manj verjetna. Na vsak način pa imamo opravka z neko izvedenko korena *bal-*, kot ga kaže naslovna beseda in seveda spodnji glosi in t. 59.

b) Hesych. prinaša ἐμβάλλοντος· βλεσσόπους, ki ga Thes. Gr. L. III 801 popravlja v ἐμβαλλόπους· βλαισόπους. Če ni po sredi nek poseben pomenski odtenek glagola ἐμβάλλω, kar pa že iz formalnih ozirov ni verjetno, gre za nov člen v skupini, izvedeni od *bal-*, topot celo z ekspresivnim *-ll-*, kot ga kaže βαλλίζω, gl. sp.!

c) Hesych. nadalje citira pod besedo βαλία (gl. sp. t. 59!) kret. καὶ τὸν βάλιον πηρόν. Thes. Gr. L. II 79 prevaja „orbum,

sc. oculis“, vendar se mi zdi, da je najbolje, če ostanemo pri običajnem pomenu „hrom“, t. j. v našem primeru bolj „krivonog“ ali „slabih nog“.

Vse te besede so čisto jasne izvedenke od korena **bal-* „wirbeln, sich drehen“ v sti. *bal-bal-i-ti* „wirbelt“, *bulvās* „poševen“ in gr. (Sicilija) βαλλίζω „plešem“. Pomen „zakrivljen“, kot ga kaže že sti. *bulvās*, sem našel že v gr. besedi βλαιός „krivonog“, gl. Živa Antika V (1955), 114—115, kjer tudi nadaljnji gr. in izvengrški sorodniki.

Hesych. citira tudi glose βαμβάλειν· τρέμειν, ψοφεῖν τοῖς χεῖλεσσι in βαμβάλυζει· τρέμει, τοὺς ὀδόντας συγκρούει... itd. Besede so brez dvoma onomatopoeičnega značaja, temeljijo pa na reduplikaciji korena **bal-*, ki utegne s tem dati pojasnilo k nastanku cele ievr. grupe: tudi to moramo imeti za ievr. ekspresivno in onomatopoeično tvorbo; vulgarni značaj kaže že ievr. -a-.

Končno naj omenim, da je tudi v slovanskih jezikih najti koren istega pomena in z istima konsonantoma: Berneker, Sl. EW. I 48 sl. citira **belogati* „šepati“ (češ. *belhati* etc.) in domneva onomatopoeičen izvor. To se povsem sklada s tem, kar nam narekujejo zgoraj obravnavane besede; zanimiva pa je brez dvoma ta koincidenca v uporabljanju istega fonetičnega materiala za isti pojem; morda ni slučajna?

Nadalje stavljam sem še skupiño glos pod t. 59.

59. βλωμοί·

στραβοί pri Hesych. se najde tudi v dveh kodd. pri Cyrill., pa pod obliko βλωμοί oz. βλοβοί. Pomen jasno kaže na „krivogledga“ in pomen „kriv“ je tu brez dvoma podlaga: cf. nem. *schiel* iz stvn. *scelah* „kriv, poševen; krivogled“ (ags. *sceolh* „poševen, zakrivljen“ etc.); Hesych. κελλάς· μονόφθαλμος naspr. κελλόν· στρεβλόν, πλάγιον (enook = gledajoč postrani) in zlasti στραβός: στρεβλός. Zaradi tega prvotnega pomena je zveza z zgoraj obdelanim **bal-* „kriv, kriviti se“ povsem verjetna. V βλω-μός imamo potemtakem izvedenko s pripono -mo- od **bl-ō-* ali **bl-* z dolgim -l- od set-baze; ako pa je tvorba mlada, gre za pretvorbo po kakem prototipu.

Druga Hesych. glosa, ki jo stavljam sem, je βλάνος τυφλώδης. Thes. Gr. L. II 270 prevaja „caecutiens“ vel „lippus“; vendar pa pomen ne sme čuditi: Hesych. prevaja σιμός s τυφλός, kar pomeni, da je „slep“ ali „precej, nekoliko slep“ veljal za skoraj isto kot „škileč“, kar je iz same stvari čisto razumljivo. Beseda bi tedaj šla na isto bazo kot zgornji βλωμός.

Tretja glosa je βαλία· ὀφθαλμία (Hesych.); tudi tu smemo interpretament imeti le za približen, t. j. spet označuje nekoga,

ki ima „slabe oči“ (ο βάλιον· πηρόν gl. rajši zg. t. 58); seveda imamo tu deblo *bal-* v polni stopnji.

K tej zadnji besedi smemo staviti še eno Hesych. besedo: βάνος· μωρός· και τυφλός. Akcent kaže na istopomenski *βάλιος (βαλία) in zelo verjetno je, da je H. našel v svoji predlogi ΒΑΛΙΟΣ in čital ΛΙ kot N. Zveza z βλάνος (Schmidt s. v.) torej ni potrebna¹⁾. K pomenu gl. zgoraj ad βλάνος; „μωρός“ bi kazalo na „izkrivljen, poševen“ ali pa na prenos s fizičnega „šepav“ na psihično področje, ker je „šepav“ nasprotje k normalnemu; cf. βαλιάδος· μαινόμενος (Hesych.) morda = βαλιάδος· μαινομέν[ης, μαινάδ]ος.

Letonski slovar kaže besedo, ki utegne biti sorodna: Mühlenbach—Endzelin, Lett.-deutsch. Wb. I 362 prinašata *buōlit, buōlēt* itd. I. „rollen, drehen (die Augen)“, refl. „scheel, schief sehen, die Augen drehen“ in „sich drehen“. Tvorba bi imela dolgo stopnjo (-ō-) v korenskem vokalizmu; pomen se lepo ujema z grškimi niansami. Le to je možno, da gre za tvorbo let. *uolīt, uolēt* etc. (cf. *uolāt* „rollen, intr.“ pri Mühlenbachu etc. IV 416 etc. in *uol'āt* „redzēt, manīt = aufpassen“ str. 418), seveda po nekem pomensko sorodnem **bal-* ali **bul-* etc.

60. θριῆσαι·

καπίρσαι Hesych. je dosedaj nerazloženo; Sommerjeva razlaga (Griech. Lautstudien 61), po kateri naj bi beseda šla k lit. *tresiū* „läufig sein“, je fonetično malo verjetna in jo je upravičeno zavrnil Charpentier KZ 40, 475.

Po mojem gre beseda k zelo znani gr. skupini, ki so jo imeli dozdej za predgrški relikt oz. ji niso vedeli prave razlage: To je θρίαμβος „hymn to Dionysus“, „epith. of Dionysus“ (Trag. Adesp. 140 pri Naucku, Trag. Gr. Frg. itd.); metaph. „scandal“. Besedo so vezali vedno s θριάζω „to be rapt, possessed“ in θρίαί „kamenčki, ki so jih uporabljali v mantiki“ in „Nimfe na Parnasu“; cf. Hesych. θριώ· εορτή Ἀπόλλωνος, και ἡ σύντροφος αὐτοῦ. V tej zvezi cf. Sittig, KZ. 52, 209 s citatom iz Steph. Byz. Sem še θρήλοο· ἱερεῖς (Hesych.).

Proti direktni zvezi s θρίαί govori jasno kvantiteta vokala: V θρίαμβος je -i- kratak, v θρίαί etc. dolg. Torej morata be-

¹⁾ Hesych. Lexicon kaže še celo vrsto besed z osnovo βαν; morda bi tudi pri teh primerih bilo primerneje čitati namesto N ΛΙ: tako bi stali: βακόν· μωρόν nam. βακικόν (že sam v pred κ je sumljiv); βαννάται αι λοξοί και μη ἰσχυτενεις ὁδοί παρα Ταραντινοῖς nam. βαλινάται?; βανοός· ὄρη στρογγύλα nam. βαλιός. S tem bi smeli pridružiti k skupini 58 nekaj novih glos. Kako je treba razumeti βανός· μαραινει, je seveda res nejasno, vendar pa na lat. *vanus* i. p. ni misliti; glosa mora vsebovati še drugo napako v sufiksu (prav -όσαι).

sedi, čeprav je njuna etimološka zveza zelo verjetna, iti na dve različni osnovi: a) θριά gre lahko na *θριF- + -jā- ali -ujā- in izvira iz prv. *θριFo- „skakajoč, tresoč se“ (kar je o μαντικαὶ ψῆφοι čisto razumljivo²⁾); pomen „to be possessed“ je jasno izveden od „vedeževskega zamaknjenja“, cf. lat. *vātēs* : nem. *Wut* etc.

b) Na isti *θριFo- mora iti tudi θρίαμβος : Dionizična slavja so bila taka, da je izraz za „divjati, besneti“ ali „biti seksualno razbrzdan“ (seveda v neki glagolni izvedenki, ki pa iz zgoraj omenjenih razlogov ne more biti identična s θρίαζω) čisto razumljiv in bolje rečeno nujen. Sufiks -αμβο- je po Grošlju, ZA. III, 209 ss. grška ekspresivna tvorba; iz vsega, kar vemo o nenavadnih besedah na -αμβο-, vendar ni razviden nikak znak predgrškega izvora, tako da ima ta razlaga več vrednosti kot nasprotna. Na vsak način pa nam naslovna Hesych. glosa daje grški glagol, ki s svojim pomenom tako jasno razlaga osnovo besede θρίαμβος, da je vsako iskanje izven Grčije brez osnove.

Tudi θρίαμβος je seveda izveden iz nekega adj. *θριFo-ς „divji, razbrzdan, razuzdan“. Ta adj. pa se popolnoma krije fonetično in celo pomensko s keltskim *dri-uo-s v bret. *dreo* „vif, alerte, joyeux, à demi-ivre“ in kimr. *dryw* „roitelet“ (Loth, RCelt. 20, 342 sl.; Pedersen, Kelt. Gr. I 536); prakelt. *dri-uo- in gr. *θρι-Fo- torej kažeta na ievr. skupni adj. *dhri-uo-s „razgiban, živahen : divji, drveč, besneč“.

Toda ta primerjava ni omejena na gr. in kelt. skupino. Sem gre

1. Grški glagol θρίσσω τὸ κατὰ ψυχὴν ἐξίστασθαι pri Aristoph. Byz. ap. Erotian. 180 in pri Greg. Cor. p. 571. Beseda gre najbrž direktno k θριά kot *θρι-ίσσω; po Greg. I. c. je jonska!

2. Letonski slovar kaže besedo, ki bi smela biti v ozki zvezi z zgornjo glosa, ako sta seveda obe stari: *drīzi*, *drīz* adv. „geschwind, schnell, bald“, *drīzs* I. „geschwind, schnell, flink“, 2. „baldig, bald eintretend, kurz“, *drīzināt* „anspornen, ansputen“ etc. (Mühlenbach—Endzelin, Lett.-Deutsch. Wb. I 501, tu brez razlage). *z* = ievr. *g'*.

3. Nadaljnja skupina je germ. *driban „gnati“ : stvn. *triban*, ags. *drifan*, stn. *drifa*, got. *dreiban*, nvn. *treiben*, snd. *drift* „Schneetreiben, Schneewehe“, nem. *Trift*; iter. *draibian v got. *draibjan* etc. (gl. n. pr. Fick—Falk—Torp III, 4. Aufl., 212; Feist, Vgl. Wb. d. got. Spr., 3. Aufl., 124 s. etc.; Kluge, Deutsch. EW., 11. Aufl., 627. 629). Dosedaj brez prave razlage, ako izvzamemo primerjavo gael. *drip* „Hast“ (iz *dhrip-ní- — ne pa iz *dhrib-ní-, kot to delajo zg. slovarji), ki jo predlagajo

2) Cf. πάλλω : πάλος 'žreb'.

Fick—Falk—Torp l. c. Tu bi dobili potrdilo o prv. *-p- tudi za germanske oblike, gl. sp.! — V zadnjem času je moda, vezati germ. skupino s pomensko v neki osamljeni niansi sorodno baltsko skupino: lit. *drībti*, *drimbù* „langsam niedertropfen“, *sniegas drimba* „der Schnee fällt dicht“ = snd. *snaer drīfr*; tako Pokorny, Idg. EW. 274 po Spechtu, KZ. 68. 41 sl. itd. Baltske e-jevske in a-jevske oblike (n. pr. lit. *drebti* „mit Dickflüßigem werfen“ i. dr.) naj bi bile primer prevojnega prestopa iz i-jevske v e-jevsko vrsto. Toda če pogledamo natančneje baltske pomene, so vedno navezani na nianso „debelo (vreči, padati, snežiti)“ in to mora uničiti zvezo z germ. *drīban*. Pri stn. primerih gre za „snežni metež in vihar“, torej za nekaj na zunaj čisto drugega; bal. skupina mora torej ostati pri gr. *τρέφω* „zgotim (se)“, *θρόμβος* „kepa“ etc.!

Izolirani germanski koren **drīb-* sedaj prav lahko najde prave sorodnike: -b- mora biti pripona; ako je gael. *drip* res sorodno, gre na **dhrīp-nī-s*, t. j. zaradi današnjega -p- moramo domnevati prakelt. *-pp-, ne pa *-bb-, starejše torej *-pn- (cf. Zupitza. KZ. 36, 202 ss., posebno 244). S tem dobimo dokaz, da vsebuje germanski glagol znani, dasi redki verbalni kavzativni sufixs *-p-, kot so ga dobili v hetit. *ištapp-* „zaprem, zakrijem“ (Sturtevant, Hitt. Gr. 88), dalje v got. *hleibjan* „zavzeti se za koga“ iz „nasloniti“ etc. etc.; gl. tudi Batakrišna Ghosh, Form. en p du skr. 67 ss. in k gr. *θάλπω* „grejem“ ŽA. IV, str. 292 sl.

Na ta način pridemo tudi tu do analize **dhrei-p-* „povzročim, da kdo teče, drvi“; akcent je stal na koncu, kar smemo imeti za posledico vpliva kavzativnih tvorbo na -*éje-* (v edini še sicer v germanskih jezikih ohranjeni tvorbi tega tipa je tip na -*éje-* celo posodil svoj -*éje-* temu -p-jevskemu kavzativu: *hleibjan* nam. **hli-b-an*; cf. sti. *sthā-p-áy-* itd.), če sploh ni bil kavzativ tega tipa od vsega začetka naglašen na tematskem vokalu. — Ako bi mogli dokazati, da gre za prv. *-bh- v germ. *drīban*, bi imeli spet paralele v sti. *šibham* „hitro“, gr. *κοῦ-φ-ος* „lahek“, *κορ-φ-ῶς* „ἐλαφρῶς“ (Hesych.) etc. etc.

Koren **dhrei-*, ki ga izpričujejo zgoraj obravnavane besede, je očitno pomenil „hitro se gibati“, od koder je prehod na „divjati, besneti; biti razbrzdán, razuzdan“ precej pogost in razumljiv: cf. sti. *šibhrás* „pohoten“ od zgoraj omenjenega *šibham* „hitro“; lat. *lascivus*: sti. *las-* „sich hin und her bewegen; spielen; ausgelassen sein“ (zl. v sestavah z *ud-* in *vi-*).

Nadaljnja analiza nas pripelje do cepitve v **dhr-ei-*, kjer je -*ei-* verbalni ali korenski formans, **dhr-* pa redukcija k splošno znanemu ievr. korenu **dher-* „skakati“ v gr. *θρόσχω*, ir. *dar-* „bespringen“ etc. (n. pr. Pedersen, Kelt. Gr. II 504; Pokorny, Idg. EW. 256). Seveda smemo sem pristaviti še kot guturalni podaljšek **dhr-egh-* „laufen“ v gr. *τρέχω* itd. (Pokorny, Idg.

EW. 273). Nekaj drugih primerov tega korena bom obravnaval drugje.

61. Hesych. κίφρος·

μανικός spada po mojem mnenju k skupini, ki sem jo obravnaval v ŽA. III, 180 sl. pod besedo (Hesych.) κίσπρα· πικρά τὸ ἦθος, παλίγκοτος. Te besede prinašajo koren **qeip-* (ali **keip-*, če sti. *kēpi-* ni sor., kar bo za vedno ostalo negotovo, ker pomen ni jasen; cf. Mayrhofer, Kurzgef. EW. des Aind. 266); pomen je na eni strani psihični „divjji, jezen, silovit“ (gr. κίσπρα). K temu pomenu se odlično primerja „por“ v našem adjektivu. Korenska sorodnost torej stoji izven dvoma; le fonetična in formalna stran sta negotovi. Najbolje pa je, da vzamemo κίφρος kot ekspresivni primer nekega starejšega **kīp-ró s* ali **kīp-ó-s*; k ekspresivnim nadomestkom za adjektiva z *-ro-* cf. μικρός „majhen“ poleg splošnega in normalnega μικρός; dalje Hesych. glose πικᾶσι· πικραῖς in πικραμμαῖς· ὄξειαις καὶ λεπταῖς ter πεικόν· πικρόν, πεικεδανόν (v zadnjih dveh gre verjetno za grafični *-ei-* namesto *-i-*) poleg πικρός.

Lahko pa seveda domnevamo, da je adjektiv lakonskega izvora in s tem dobimo pravico, da izhajamo iz nekega **kīspo-* iz **kīp-spo-*, t. j. iz tvorbe, ki takoj spominja na κίσπρα, samo da nima *-r-*.

Na drugi strani pa imamo v tej skupini konkretni pomen „poškodovati, praskati“ itd.; tega nahajamo tudi v

62. κίψει· κακοποιεῖ

pri Hesych.; Blumenthal, Hesychstud. 41 sicer domneva zvezo z gr. κίβδηλος „prevejan lopov“ in Hesych. κίβδης· κακοῦργος, vendar gre ta skupina po vsej verjetnosti na čisto drugo pomensko sfero. Preostane nam zveza z našo osnovo **qeip-*; tedaj imamo pred seboj *-s-*ovsko podaljšavo; ali pa je interpretament v prezentu nam. v pravilnem futuru? Če velja prvo, je primerjava s κίσπρα še bolj verjetna, ker imamo tudi tu (sicer v nasprotnem vrstnem redu) *-s-+ -p-*.

Konkretni pomen „bosti“ prihaja na dan v Hesych. glosi σίπει· νόσσει. Se malo drugačen je pomen v paralelnem **qaip-* „sekati, rezati“ v gr. κείπετος· ἀξίτη (Hesych.) in event. v lat. *caespes* „ruša“ (kot „izrezan kos“, kot **qaip-spo-*; seveda pa tu že prihajamo v območje korena **sqaip-* „cepiti“, cf. Walde—Hofmann, LEW. I 134 in Walde—P. II 545. Seveda je čisto mogoče, da je cela naša grupa izvedena od tega korena, vsaj v konkretnem pomenu „rezati, sekati, poškodovati“. A-jevski vokalizem je v ekspresivnih besedah razumljiv.

63. Hesych. γοῖτος

ῥύπος, πάθος³⁾ ima sorodno obliko pri Hesych.: γοῖτος: μέλαν(, πλατό). Isti obliki citirajo tudi drugi leksikografi: EM. 237, 51 sq. γοισοῦται (πλατώνεται . . .), μελαίνεται; — EM. 51, 17 γοῖτος γάρ ὁ ῥύπος; — Id. 238, 45 γοῖτον ῥύπον. οἱ δὲ τοῖσον (zadnje seveda napačno, ali pa T = F preko Γ, torej znak, da prvotno tu ni stal pravi (govorjeni) g-?); cf. tudi 238, 55 sub γοῖτος; dalje Bekker An. 233, 23; Arcad. De accent. 78, 9 etc.

Dosedaj so besede brez razlage. Ako domnevamo kljub enoglasnemu pričevanju vseh antičnih gramatikov, da je tu γ = F, dobimo primerno navezavo: Petersson, Gr. u. lat. Wortst. (1922), 29 sl. je združil nasl. besede (cf. tudi Walde—Hofmann, LEW.³ II 804; tu bibl.):

a) arm. gēz (gen. *gizi*, instr. *gizav*) „spot, stain“; prv. po njem **γoi-to-*, -z-, po mēz, rēz iz iste pomenske sfere; lahko pa je tudi, da imamo prv. **γoi-dho-* z -dho-, ki je znan pri adjektivih, cf. lat. *foedus* iz **bhōi-dho-* (: gr. πῖ-θ-ημος!) i. dr.; -dh- v intervok. legi preide v arm. v -z-.

b) ags. *wīdl* ntr. „impurity, filth, defilement“, stvn. *wīthillo*, *wīdillo* „hermaphroditus, hybrida“ iz ievr. **wei-tlo-m*;

c) sti. *vētāla-* m. „eine Art in Leichen hausender Dämonen“ od nekega **vēta-* „Verwesung itd.“. — Dalje gre sem n. ir. *fiothal* „Zwerg, Unholdin“ (cf. Walde—H. I. c.).

Ako primerjamo **φοιτος* s temi besedami, je ievr. **γoi-to-s* „blato“ na dlani. Druga oblika, γοῖτος, je ali iz **γoi-t-so-*, torej preko nekega debela na -es-, ali pa — kar je verjetnejše, — iz **γoi-tjo-*. Cf. pa tudi -σ- v sinonimih ἄσις, δεισά, μύσος i. dr., kjer temelji -σ- na sicer različnih glasovnih procesih, vendar pa se je moglo razviti v govorečih občutje, da s tem -σ- izraža jezik značilnost oz. vulgarnost besedinega pomena.

K zgoraj naštetim besedam pristavljam še ievr. skupino **ueis-* „zerfließen; bes. von der Feuchtigkeit (auch dem Geruch) faulender, modriger Pflanzenteile, unreinen Säften, Gift“ v sti. *vēsati* „zerfließt“, *višá-* „strup“, *viš-* „faeces, odpadki, blato“; lat. *virus* „gosta tekočina, sluz, strup“, gr. ἶός „strup“, ir. *fī* id., kimr. *gwy* „tekočina, reka“ i. dr. (Walde—P. I 243 sl.; Walde—Hofmann, LEW. II 800 itd.); po Walde—P. I 227 sl. gre zelo verjetno sem še **uei-* „welken“ v lat. *viēscō*, lit. *vystu*, germ. **wis-* v stvn. *wēsanēn* „trocken, faul werden“ i. dr. (gl. tudi Kluge, Deutsch. EW., 11. Aufl., 655). K pomenskemu prehodu cf. Walde—P. I. c. in Walde—Hofmann II 787, ki omenja po Scheffelowitzu av. *vaēšah-* „Moder, Verwesung“ i. dr. K pomenu „strup“: „umazanija“: „smrdljiva tekočina“ cf. tudi slov. *strup* „Wunde: strup: krasta: izpuščaj, skorja“: gr. ῥύπος in sti. *āla(ka)-*

³⁾ Schmidt popravlja v πάτος, cf. πάτος 'živalski izmečki' (Nic. Al. 535 etc.).

„strup“: *el- „gniti, umazana tekočina“. — Dalje je sorodna nasl. skupina.

64. οἶσυπος, οἰδύπη

pomeni sicer ponavadi „the grease extracted from sheep's wool“: cf. Hesych. οἰδύπειον ἔριον ῥυπαρὸν προβάτων in Diosc. 2, 74 οἶσυπος τὸ ἐκ τῶν οἰσυπηρῶν ἐρίων λίπος, dalje Hesych. οἶσυπος ὁ τῆς οἰδὸς ῥύπος; iz teh interpretacij kot tudi iz običajne rabe so domnevali, da gre za sestavljenko z οἶς „ovca“ v prvem delu. Toda nekatera mesta kažejo na širši pomen, cf. οἰδύπη αἰγός pri Hippocr. Mul. ?, 195. S stališča stare etimologije mora domnevni drugi del sestave ostati nerazjasnjen, kajti Blumenthalova razlaga (Hehychst. 43), po kateri je 2. del = gr. ῥύπος „umazanija“, torej iz *srupos, nima v sebi nobene verjetnosti, ker je v vseh ievr. jezikih, kar jih le malo poznamo, -r- v grupi sr močnejši, torej ne more izginiti. Če je bil pomen prv. širši, t. j. „umazanija“ nasploh, kar je povsem verjetno, je mogla v stari dobi nastati glasovna asociacija z οἰσπάτη in οἰσπάτη, ki res vsebujeta v 1. delu οἶς „ovca“, v drugem pa sorodnika s σπατίλη „tekoče blato“; tako je tudi v našem substantivu prevladal pomen „umazanija na ovčji volni, dlaki“; interpretamenta starih leksikografov prav lahko izvirajo iz iste asociacije.

Če torej smemo ločiti našo besedo od dosedaj domnevanih sorodnikov, potem gre v tem primeru za u-jevsko deblo *μοι-tu- (o-jevski vokal je pri takih tvorbah razumljiv, cf. sti. kē-tū-š = goi. hai-du-s etc.), podaljšano s sufiksom -p-; konglomerat -up- se dobi tudi sicer; naj omenim le dve jasni tvorbi:

a) Hesych. στελύπην ἀσφόδελον gre na nek *stel- „steblo“, cf. στέλεχος „isto“, k pomenu pa Grošelj, ZA. II, 206. -up- ima tu lahko pomen „približnosti“ ali pa ima povečevalni pomen; torej *stel-up- „steblast, tak kot visoko steblo“ ali „visoko steblo“ sploh.

b) gr. τολύπη „klopčič volne“ spada k gr. τύλος „žulj; kol; penis“, torej prv. „nabreklina“ (cf. Boisacq 990), τυλίσσω „navijati“. Že Sturtevant je v Class. Phil. 7, 435 primerjal s tem οἶσυπος, vendar se mu je zdelo, da je -up- prej samostojno deblo kot sufiks. Na vsak način nam analiza zgornjih dveh substantivov kaže na sufiks, s tem pa pridemo tudi tu na prv. pomen ali „tak kot je τύλος (= „nabreklina“)“ ali „večja gmota/nabreklina“.

S tem, da se je -up- pokazal kot sufiks, smemo računati, da od korena *μοι- grščina hrani še kak podoben substantiv. Tak je najbrž οἶσπη, sinonim z οἶσυπος/η. Tudi ta je v drugem delu nejasen, ako vztrajamo na stališču, da gre za sestavo z οἶς „ovca“, seveda če ne gre tu za sekundarno izvedenko iz οἰσπάτη oz. οἰσπάτη. Tu bi imeli konglomerat -s- + -p- (t. j. *μοι-t-sp- ali samo *μοι-sp-), ki ga obravnava Persson, Beiträge

z. idg. Wortf. I 311 ss. in ki ga v grščini nahajamo n. pr. v sinonimni besedi $\mu\sigma\pi\alpha\nu$ $\mu\acute{\upsilon}\xi\alpha\nu$ (Hesych.).

65. $\acute{o}\rho\acute{o}\upsilon\alpha$

„črevo“ oz. „klobasa“; pri Epiharmu naslov drame: Eustath. Od. p. 1915, 21 („ $\text{Ὅτι δὲ τὰς κοινὰς λεγομένας χορδὰς ὀρούα Ἐπίχαρμος ὀνομάζει, κατὰ τινα δηλαδὴ γλώσσαν; Hesych. ὀρούα χορδὴ καὶ σύντριμμα πολιτικόν... Sicer prinaša Hesych. normalno obliko: ὀρούα χορδὴ ἐρδή. Dalje cf. Athen. 9, 366 in Theognost. Can. p. 106, 21: ὀρούα Ἀρίσταρχος συστέλλει τὸ α καὶ ἐκτείνει τὸ υ καὶ προπαροξύνει...}$

Hesych. $\acute{o}\rho\acute{o}\upsilon\alpha$ dokazuje dialektično izgovorjavo z $-u-$, kar je za Epiharma razumljivo. Dosedanje razlage so precej prisljane: povečini mislijo na lat. *arvina* „salo“ in dalje analizirajo oboje kot „luknja“ in stavljajo k ievr. **ereu-* „aufreißen“ (cf. Persson, Beitr. z. idg. Wortforschung II 774; dvomi pri Walde—P. II 353 in I 182); Pokorny, Idg. EW. 68 nastavlja celo ievr. **arūā* „Darm“, kar je zaradi gr. vokalnega $-v-$ nemogoče.

Naslednje primerjave slone na pomenski in korenski enakosti:

1. V avest. imamo besedo *urupwar* ntr. $r/n-$ deblo (cas. obl. *urupwan-*) „Eingeweide, Bauch“, gl. Bartholomae, Altiran. Wb. 1531 s. Beseda mora biti izvedena s sufiksom * $-ur$: $uen/ur-$ (Brugmann, Grdr. II 1, 2. Aufl., str. 320) od nekega preprostejšega **rut-* (korenski substantiv) ali od verbalnega debela **rut-*; kajti iranski stopnji dialekti kažejo sorodnika brez * $-ur/ur-$ in v o-jevski moderni: n. perz. *rūda* „Eingeweide“, pahl. *rōtīk* „isto“, kurd. *ruwī*, bal. *rōp*, *rōs* etc. etc. (gl. Morgenstierne, KZ. 61, 29—36 in že Bartholomae, IF. 5, 228; Horn, Grundr. d. neupers. Etym. 139, nr. 628), prairan. **rauta-*, **rautaka-*.

To skupino je Lidén, KZ. 61, 14—17 povezal z nasl. germanskimi izrazi: n. angl. *read* „stomach of an animal“, ags. *reada* „nek organ za prebavo“, pragerm. **raudan-*, masc.; dalje starej. nizoz. *roode* „omasum, appendix stomachi“; šved. dial. *rudda* (fem.) „der vierte Magen der Wiederkäuer“ iz **ruddōn-* itd. Germanski pomen naj bi bil zožitev bolj širokega, ki ga prezentira iranska skupina.

2. Drugi sorodnik je lat. *rūmen*, *rūma* „Kehle, wiederkäuender Schlund“, *rūmō*, *rūminō* „käue wieder“ s sti. *rōmanthā-s* (masc.) „das Wiederkäuen“; lat. gre na prv. **reu-mṃ* „prežvekujoči organ“ in verj. „požiralnik“. Težja je analiza sti. besede. Da bi v *-tha-* imeli abstraktni sufiks (Fick, Vgl. Wb. I, 4. Aufl., 116), je že s stališča staroindijske besede same malo verjetno (nominalni prednji del!) in je ovrženo z iranskimi sorodniki: Johansson, IF. 14, 283 in op. 2 omenja wāxi *ramōt* „das Wiederkäuen“, ki bi odgovarjal sti. **rōmatha-*, in bal. *rōmast* „chewing the cud“, kar je izvedeno od participa ($-st-$ iz $-t(h)-+to-$).

Jasno je torej, da gre tu za sestavljenko, kjer je prvi del enak lat. *rūmen*, drugi pa po mnenju J. Schmidta pri Walde—Hofmann, LEW. II 450 in Uhlenbecka, Aind. Wb. 255 gre k *mathnāti* „quirli“ etc., t. j. celota kot **rōma-mantha-* (oz. za bal. **rōma-masta-*) pomeni „das Umdrehen der Halsmuskul.“. Ker mora lit. *raumuo* „Muskelfleisch“ odpasti, je pomen „mišice v vratu“ konstruiran ad hoc; zato je tudi zg. prvotni pomen za *rōmanthā-* in zveza z ievr. **menth-* „quirilen, umdrehen“ neverjetna. Po mojem mnenju gre tu sicer res za haplološko za-brisano sestavo z ievr. **reum̃* v 1. delu in z arij. **mantha-* oz. **matsta-* v drugem delu, samo da je pomen tega 2. dela drugačen: jaz stavljam ti dve obliki k sti. *math-* „fressen“ in dalje k ievr. **menth-* „kauen; Gebiß, Mund“ v lat. *mandō*, gr. μάδναια γνάθοι etc. (Pokorny, Idg. EW. 732). Beseda pomeni prvotno potemtakem „das Kauen des *rōman-*“ ali lokativno „im *rōman-*“; **rauma-*, *rauman-* kot prvi del bo pomenil torej isto, kar še v historični dobi lat. *rūmen*. Formalno ni težav, cf. k akcentu Wackernagel, Aind. Gr. II 1, 214 ss; zl. 221! K lokativno rabljenemu 1. delu cf. ibd. 209—212 in (k našemu tipu brez lokativne končnice) str. 198 sl.

Iz tega sledi, da je ievr. **reu-m̃* pomenil „organ, ki opravlja prežvekovanje“; kot smo zgoraj videli, germanski jeziki prinašajo sorodne pomene in težko bo verjeti Lidénu, da gre tu za sekundarne pomenski prenos; prim. tudi n. ir. *mēadal* „Bauch, Gedärme“ od **menth-*!

Če je tu podana možnost, da splošnejši pomen „črevo, drob“ razlagamo iz starejšega ožjega „organ ki prebavlja“ oz. „ki žre“, je zaradi sti.-lat. **reu-m̃* (k tvorbi cf. slov. *vymę*: gr. οὐδασί), pa tudi zaradi izrecne omejitve germanskega **raudan-*, **ruddōn-* na pomen „der dritte, der vierte Magen der Wiederkäuer“ povsem verjetno, da gre tudi cela naša skupina na nek skupni imenovalec **reu-* „prežvekovati, goltati“. Ta koren je čisto onomatopoeičnega izvora (prvotno **ru*, glas pri požiranju hrane) in sme iti k elementarno sorodnemu **reug-* „rigati se“, pa tudi „prežvekovati“, kot v stvn. *ita-ruchjan*, ags. *ed-rocian*, rus. *rygāt* (tako razlago podaja za lat. *rūmen* že Walde—Hofmann, LEW. I 418; itd.). Na istem mestu se omenja germ. **rup-* „aufstoßen“ v stvn. *rofezzan* itd. K tej korenski varianti stavljam ags. *ropp* (masc.) „Darm, Eingeweide“; pomenske paralele zgoraj to popolnoma opravičujejo; Holthausen, Aengl. EW. 263 se sprašuje, če ni morebiti ta beseda sorodna z gr. ὀρύα; kot vidimo, je v bistvu imel prav.

Preostane fonetična in formalna stran: Grški *ó-* je kot protetični vokal pred ievr. **r-* in pred **-u-* v deblu čisto utemeljen. S formalne plati pa nastajajo težave. Epiharmova oblika dovoljuje nastavitvev prv. **ru-jā*; Aristarhov ὀρῶα morda to celo potrjuje (*-ū = -v-*); beseda je na vsak način izpeljana direktno od korena **reu-*, *rū-/rū-*; enako lat.-arijski **reu-men-*,

Iranski in germanski **routo-*, *rutā* bi smel vsebovati nominalni sufiks *-to-*, *-tā-* in bi prvotno pomenil kot verbalni abstraktum „požiranje“, po konkretizaciji pomena pa „telesni organ, ki to opravlja“; cf. n. pr. gr. *μασ-τός* „sesek“ k **mad-* „madere“. Toda avest. **rut-ur/ur-* je težaven: pri takih tvorbah gre večinoma za izvedenke od verbalnih korenov (cf. Brugmann, Grdr. II 1, 2. Aufl., 320 sl.; Benveniste, Orig. de la form. 110 ss. in gr. *εἶδαρ* „jed“ itd. = **ed-ur*). Torej bi morali tudi tu suponirati verbalni, **reut-*, *rut-* „požirati, prežvekovati“, odtod **routo-* in **rutā* kot deverbala tipa *φορός* in *φυγή* in nazadnje **rut-ur*. Na druge možnosti je težko misliti (n. pr. **-tur/ur-* kot enoten sufiks, kar je kljub tipu sti. *kʷ-t-van-* „bewirkend“ Brugmann, Grdr. II² 1, 321 in drugim zelo težko vzdržati; ali **ru-tur-* pretvorjeno po nomina na *r/ur*, kjer je mnogo imen telesnih delov??).

66. **ῥάσσω*, **ῥώσσω*

„opijaniam“ nahajamo v vrsti Hesych. glos:

ῥάξει· μεθύσαι

ῥαχθῆμεν· ῥωρηθῆναι. Δωριεῖς

τεθαγμένοι· μεμεθυσμένοι, τέθαξαι· (με)μέθυσσαι

ῥαχθεῖς· ῥωρηχθεῖς, μεθυσθεις. Σοφοκλῆς Διονυσιακῶ

τεθαγμένοι· μεμεθυσμένοι. ῥώξει· μεθύσαι, πληρώσαι.

Dosedaj so to skupino razlagali kot primer korena *ῥαγ* — „ostriti“ (cf. Bezenberger, BB. 5, 317 itd.); *ῥωγ-* naj bi bil primer prevoja *ῥ/ῥ̄*. Že ta dvojnost sama na sebi pa vzbuja resne dvome v pravilnost take razlage.

Grška beseda za „sedež“ ima prav tako dvojnost: *ῥάκος* in *ῥώκος*. Ker tu vemo za prvotno obliko zaradi lakon. *ῥάβακον* *ῥάκον* (Hesych.), ki nam podaja možnost, da razložimo oba dolga vokala s kontrakcijo in sicer tako, da je nom. **ῥόφακος* dal *ῥώκος*, gen. **ῥοφάκου* etc. pa je preko *ῥαφάκου* etc. prešel v *ῥάκου* etc., nam ni potrebno iskati neko predhistorično dvojnost v prevoju. Isto velja za Hesych. *ῥαλέον* *καθαρόν*. *καὶ ῥωλέον*: tudi tu gre za prv. **ῥοφαλέος*, odtod na eni strani z direktno kontrakcijo *ῥωλέος*, na drugi pa najprej **ῥαφαλ-* in šele nato s kontrakcijo: *ῥᾶλέος*. Cf. Schulze, KZ. 29, 260 sq.

Ta dva primera mi vsilujeta misel, da gre tudi v našem primeru za enak glasovni proces. Torej je tudi tu *-ῥ-* iz **-αφα-* in *-ω-* iz **-οφα-*; skupna praoblika je seveda **ῥοφα-*; *-γ-* v pf. pred *-m-* pa je tudi razumljiv, če nastavimo prvotni *-x-* kot končnik verbalnega debla. S tem pridemo na praobliko **ῥοφαx-*, kjer je treba sklepati na denominativno tvorbo, od substantiva na *-αx-* (cf. *κόλαξ*, vb. *-άσσω* itd.) ali še prej na ekspresivni *-ᾶx-* (cf. *βώραξ*, *σπούδαξ* itd.).

Prvotni **ῥοφαx-* ali **ῥοφᾶx-* je seveda brez dvoma izveden od ievr. korena **dheu-* „divjati, besneti“ (Pokorny, Idg.

EW. 261 ss.). Pomen „pijan biti, opijaniti“ se lepo razume iz prvotnega pomena in ima predvsem točno paralelo v alb. *děj* (geg.), *děnj* (tosk.) „berausche“, *deim* etc. „trunken“ i. dr. (cf. Meyer, Alb. EW. 62 sl.).

67. τετημένος etc.

„žalosten“ in τετηώς „žalosten, uplašen“ (Hom.) je dose-daj nezadostno pojasnjen: zveza z ievr. **q^uei-* „worauf achten“ (Pokorny, Idg. EW. 636 s.) kljub sti. *cāyati* „nimmt wahr; beobachtet. hat Scheu, hat Besorgnis“ ni prav nič verjetna.

V lat. imamo prav tako nerazjasnjen glagol istega po-mena: *timeō* „bojim se“ (gl. Walde—Hofmann, LEW. s. v. II 682). Kot *tumeō* gre na prv. nominalno tvorbo **tu-mo-* „otekel, oteklina“, prav tako je za *timeō* nujno domnevati nominalni **ti-mo-* „boječ, plašen“; in grški τετημαι gre na nek verbum **τιέ-ω*, od nekega nominalnega debbla **ti-wo-* „tresoč se, potr, boječ se“. Pri deverbalskih tvorbah dostikrat srečamo vzporedje sufiksov *-m-* in *-u-*, cf. π_i-F-αρ : π_i-μ-ελή „maščoba“; lat. *sae-v-us*: gr. α_i-μ-ωδία; zg. pod t. 56 pa gr. α_i-F-όλος : lat. *aemulus*; i. dr.

68. lat. *arvīna*

„salo“ je dosedaj nerazjasnjeno, ker zveza z gr. ὀρύα itd. ni prav nič prepričljiva, gl. zg. t. 65. Beseda je izvedena z zna-nim snovnim sufiksom *-ino-*, cf. *ferīna*, in sicer od neke be-sede s pomenom „drob, čreva“. Prvotna oblika te besede bo *u*-jevsko deblo, torej ali **ar-u-*, cf. **genu-īnus* od *genu*, ali **ar-ū-*. Pri izrazih za „drobovje, trebuh“ je *u*-jevska pripona res silno pogosta, cf. sti. *vanišṣhū-* „debelo črevo“, gr. νηδ-ύ-ς, ὄσφύ-ς, av. *maršū-* i. dr. Cf. zlasti Specht, Ursprung der idg. Dekl. 305, kjer je navedenih še več desetih takih primerov.

Sorodnik je po mojem mnenju tohar. A *āriñč*, B *arañče* „srce“; k morfologiji tega gl. Pedersen, Tocharisch 103 sl.: gre za substantiv tipa lat. *sēd-ē-s*, ker pa je *-ē-* najbrž sekundarno pristopil na deblo, imamo pred seboj po Pedersenu prvotno konsonantno deblo. Pripona je topot *-ent/nt-* in tudi ta je pri besedah za „drob“ silno pogosta, cf. Specht 174. Pomenski prehod je isti kot v gr. ἤτορ „srce“ nasproti ἤτρον: toh. be-seda je namreč nadomestek za splošno ievr. **kerd-* „srce“ in je čisto jasno, da njen pomen ne more biti star; dalje cf. arij. **žh₂d-* „srce“ nasproti gr. χορδή „črevo“, prav tako nadomestek za **kerd-*.

Pred seboj imamo torej nov ievr. izraz za „drobovje“: **ar-u-s* in **ar-ent/nt-*; *-nt-* ima tu brez dvoma kolektivno funkcijo.

RÉSUMÉ

B. Čop: ETYMA

56° Gr. αἰπός „escarpé“, avec αἶψα et (ἐξ)αίφνης, appartient à une racine *ai-p- : *īp-, qui se retrouve dans allem. *Eifer*, suéd. *ifver* „zèle“ et d'autres. Elle est un élargissement à -p- de *ai- „worauf eindringen, treiben“ chez Pokorny, Idg. EW. 10. Nous ajoutons lat. *ae-m-ulus* et le suiv.

57° Gr. αἰόλος „mobile; varié, étincelant; inconstant“ est dérivé d'un *ai-uo- „mobile, rapide“, qui appartient à la racine *ai- étudiée sous gr. αἰός; du même thème nominal, on a dérivé αἰσσω „s'élançer“.

58° La glose d'Hésyche βάλαρας οἱ βλαῖσοι... trouve les plus proches parents dans les gloses du même auteur: βαλοῦτσειρον παρά τὸ διεστραμμένον εἶναι τοὺς πόδας (lire peut-être βαλιότης ἢ σειρόν: pour σειρόν, cf. σι-μός „courbe“); ἐμβάλλοντος βλαισόπους (lire selon Thes. Gr. L. III 801 ἐμβαλλόπους): βάλιον πηρόν (sous βαλία); tous ces mots dérivent de la racine *bal- „wirbeln, sich drehen“ (: skr. *bulvās* „schief“; etc. chez Pokorny, Idg. EW. 93; voir aussi *Ziva Antika* V, 114 sq. pour gr. βλαισός).

Cette racine d'origine onomatopéique se retrouve dans Hesych. βαμβάλειν τρέμειν et βαμβάλουζει τρέμει... , ainsi que dans tchèque *belhati* „boîter“, qui ont été créés indépendamment des mots précités.

59° A la même racine appartiennent les gloses d'Hésyche désignant le „louche, à demi aveugle“: βλαμοῖ στραβοί, βλάνος τυφλώδης et βαλία ὀφθαλμία „maladie des yeux“ = „défaut du sens de la vue, des yeux“ au sens le plus général du mot?); pour le sens „louche“, cf. allem. *schiel* et gr. στραβός.

Mühlenbach—Endzelin, Lett.-deutsch. Wb. I 362 citent *budlīt, budlēt* „rollen, drehen... die Augen“; refl. „scheel, schief sehen, die Augen drehen; sich drehen“. Si une parenté de *uolāt*; etc. „rollen“ ne peut expliquer le *b-* (au lieu de *v-* devant *uo-*?) de façon satisfaisante, on pourra recourir à notre racine (i.-eur. *bōl-); le sens nous y invite.

Enfin, on peut ajouter un nombre de gloses d'Hésyche comportant un thème βαν-: le -N- peut être une graphie fautive au lieu de ΔΙ; ainsi lira-t-on βάλιος= μωρός. κατ' τυφλός au lieu de βάνος; βαλικόν μωρόν au lieu de βανκόν (cf. Hesych. βαλιάδος μαινομέν[η]ς, μαινάδ[η]ς?), βαλινῶται αἱ λοξοί... ὁδοὶ au lieu de βανῶται... , βαλιόες ὄρη στοργγέλα pour βανός du texte?

60° θρηῖσαν καπρίσαι (Hesych) et θρίαμβος „hymne chanté aux fêtes de Bacchus“ dérivent d'un *dhri-uó-s „agité, passionné, débauché“ que nous trouvons attesté aussi dans celt. *drivos „gai, à demi ivre“ (bret. *dreo*, gall. *dryw*, voir Loth, RCelt. 20, 342 sq). Du même prototype, on dérivera gr. θρίαῖ ψήφοι μαγικαί et le verbe θριάζω en tant que dérivés d'un *θριFia-, l'adjectif *dhriuos pouvant désigner aussi le „tremblant, s'agitant“; „le sort qui saute dans l'urne“ (cf. gr. πάλος de πάλλω).

On ajoutera θρίσσω τὸ κατὰ ψυχὴν ἐξίστασθαι Erot., dérivé directement de la racine *dhri- ou mieux de θρία, cf. θριάζω.

La racine *dhri- se retrouve dans:

1° let. *drīzs* „schnell; baldig“; etc. chez Mühlenbach—Endzelin I 501; élargissement par -z-;

2° germ. *drīban „pousser“ (allem. *treiben*, etc.), en tant que causatif en -p- (pour -p-, non -bh-, cf. gael. *drip* „hâte“ de *drippis=i.eur. *dhri-p-ní-s; cf. Fick III^a 212) de la même racine; accentué sur la voyelle thématique sous l'influence des causatifs en -eye-; cf. got. *hleibjan* au lieu de *hleib-an sous l'influence de ces causatifs.

La racine *dhrei- „être agité, se mouvoir rapidement“ est dérivée de *dher- „sauter“ dans gr. θρώσκω; etc.

61° κίφρος; μανικός (Hésych.) est parent de κίσπρα: πικρὰ τὸ ἦθος . . . Pour la forme cf. μικκός en face de μικρός (mots expressifs).

62° κίψαν' κακοποιεῖ (Hésych.) dérive de la même racine.

63° γοῖτος; ῥέπος, πάτος et γοῖτος; μέλαν (Hésych.) sont dérivés de i.-eur. **uoi-to-* (pour -s-, cf. les mots expressifs ἄσις, δεῖσα, μέσος) et s'apparente à:

1° arm *gēz* „spot, stain“ de **uoito-* sous l'influence de *mēz*; etc. (Pettersson, Gr. u. lat. Wortst. 29 sq.) ou bien d'un **uoidho-*;

2° irl. *fiothal* „nain“ et v. h. all. *wīdillo* „hermaphroditus, hybrida“, v. angl. *wīld* „impurity“;

3° skr. *vētāla-* „démon qui habite dans le corps mort“.

(Pour 1° et 3°, voir Pettersson l. c.).

4° i.-eur. **uei-s-* „être liquide; liquide impur, saleté, moisissure, venin“ dans lat. *vīrus* etc. et i.-eur. **uei-* „flétrir“, „pourrir“ (lit. *vystu*; etc.), v. Walde—P. I 227 sq.

64° οἰσάπη, οἰσπος „suint de mouton“ appartient à la même racine et signifie prim. „toute ordure“; sous l'influence de οἰσώπη; etc., il entre dans un rapport sémasiologique avec le mot οἶς „mouton“.

Pour le suffixe, cf. στελέπηγ' ἀσφόδελον en face de στέλεχος „tige“ et τολύπη en face de τύλος.

Sans -v-, on a οἰσπη = οἰσάπη; cf. μέσ-αν' μέζαν'.

65° ὀρύα „boyau“ appartient aux groupes suiv.:

1° av. *urūwar/wan-* „entrailles“, pers. mod. *rūda* m/sens; etc. et angl. *read* „stomach of an animal“, suéd. *rudå* „der vierte Magen der Wiederkäuer“ (v. Lidén, KZ. 61, 14 sqq.);

2° lat. *rūmen* „gosier“ et skr. *rōmanthā-* „rumination“, bal. *romast* (**rauma-mantha-*, **rauma-masta-* selon Johansson, IF. 14, 233 et note 2; le deuxième membre de la composition appartient non à **menth-* „remuer“, mais à **menth-* „mâcher“, skr. *math-* „dévorer“);

3° v. ang. *ropp* „Eingeweide, Darm“, dérivé d'un élargissement en -p- (i.-eur. -b-).

Comme le mot v. angl. *ropp* appartient, à coup sûr, à la racine **rup-* (i.-eur. **ru-b-*) „roter“, on devra comparer **reu-g-* „roter“ (cf. Walde—Hofmann I 418); le tout dérive d'un **ru*, voix que cause l'engloutissement ou le rottement; pour le sens de „entrailles, boyau“ cf. irl. *méadal* „entrailles“ de **menth-* „mâcher“. Pour „ruminer“, cf. v. angl. *ed-rocian* de **reug-*.

66° **θάσσειν* et **θώσσειν* „enivrer“ (dans de nombreuses gloses d'Hésych.) sont des développements différents d'un proto-gr. **θοφακ-* „agité, ivre“ (dérivé de **atheu-* „être impétueux“, cf. *θοάζω!*); pour la phonétique, cf. *θάκος*: *θώκος* „siège“: **οφα* dont le *ο* reste intact donne par contraction -ω-, -οφα. assimilé en -αφα- aboutit au contraire à -ᾱ-. Pour le sens, cf. alb. *děj* „berausche“ de la même racine.

67° τριτημαῖ „être triste“ est parent de lat. *timeō*; on a des dérivés dénominatifs de **ti-llō-s* en face de **ti-mo-s*, de la même racine **ti-* „être inquiet, déprimé“.

68° Lat. *arvīna* „saindoux“ dérive d'un **ar-u-s* „entrailles“ et s'apparente à tokh. A *arīñč*, B *arañče* „coeur“ qui repose sur un **ar-ent-* „entrailles“; pour le sens, cf. gr. *ἤτροπ*: *ἤτροπον* et v. ind. *hṛ̥d-*: gr. *χορδή*.